

Code of Criminal Procedure Video 01 D part52

Marathi

बी, गुण्याची दखल घेणेची प्रक्रिया, कलम 111-114. कलम 111-114 न्यायदंड अधिकाऱ्याने स्वतःह चा माहिती नुसार दखल घेतल्यास, प्रकरण अन्य न्यायदंड अधिकाऱ्याला हस्तांतरित करावे, जेणे करून न्याय पद्धती पक्षपात होणार नाही. कलम 112-113 मुख्य न्यायदंड अधिकारी, किम्मा सत्र न्याय अधिश, सेशनस जज, सक्षम न्यायदंड अधिकाऱ्याला खटले सुपूर्त करू शकतो.

कलम 113-113 सत्र न्यायाल, सेशनस कोर्ट, खप्त न्यायदंड अधिकाऱ्याने सुपूर्त केलेले गंभीर गुण्याम वरच दखल घेवशकते, उदा. खून, बलादकार कलम 114-114 अतिरिक्त सत्र न्यायाधिश, अधिश्रल सेशनस जज, खप्त सत्र न्यायाधिशाने सुपूर्त केलेले प्रकरणांची दखल घेवशकतो. सी, काही विशिष्ट प्रकरणां साथी विशेष अटी, कलम 195-199.

कलम 115-199 न्यायालय चा कायदेशिर अधिकारांचा अवमान, Contempt of Lawful Authority जहले आस, उदा. खोटी साक्ष, परजरी किम्मा खोटे पुरावे या गुण्यां वर खटला चालवने साथी न्यायालय ची परवान भी आवशका है. कलम 116-190 देशद्रोह, सेडिशन, किम्मा द्वेशयुक्त भाषन, हेच स्पीच या साख्या गुण्यां साथी केंद्र किम्मा राज्य सरकार ची पूर्व परवान भी आवशका है.

कलम 118-190 सार्वजनिक अधिकारी, पब्लिक सर्वन्त वर कारवाई करने साथी सरकार ची पूर्व परवान भी आवशका है. उदाहर, जर पोलीस अधिकारी कर्तव्य बजावताना बलप्रयोग करतो, तर त्याचावर कारवाई करने आधि वरिष्ठ अधिकायन ची परवान भी आवशका है. कलमा 118 वैवाही गुण्यां साथी ओफेंसस अगेंस्ट मारेज फक्त पीडित जीवन साथी तक्रार करू शकतो, उदाहर.

व्यभीचार किम्मा बहुपत्नी कत्व कडल्लरी बिगेनी. कलमा 119 बदामी चा देफे मेशन गुण्या साथी फक्त जा व्यक्ती ची बदामी जाली आहे, तोज तक्रार करू शकतो. 3. महाराष्ट्र न्याइक सेवा परिच्चे साथी महत्वाचे मुद्दे.

न्यायक शेत्र, जूरी सदिक्शन, कलमा 177-199 गुण्याची चौक्षी आनी खटला कुठे चालवायचा हे थरवते. 4. खटले हस्तांतरित करने जर गुणहा वेगवेगय ठिकानी घडला असेल किम्वा सीमा ओलांडनारे गुणहे अस्तील, तर खटला योग्य ठिकानी हस्तांतरित केला जातो. गुण्याची दखल घेणेची प्रक्रिया, कलमा 190-199 न्यायाले कोर्त्या परिस्थित गुण्याची दखल गेते आनी खटला सुरू करते.

विशेश प्रकरणान मधे उदा, सार्वजनिक अधिकारी, बदामी, देशद्रोह, खटला चालवने साथी सरकार किम्वा संबंघित व्यक्तीची परवांधी आवशक असते. तुम्हाला यावर अधिक माहिती हवी मी सराव प्रश्न, महत्माचे केस कायदे किम्वा फ्लोचार्ग तयार करू शकतो.

सारांश (Summary)

1. गुन्हाची दखल घेण्याची प्रक्रिया (Sections 111-114, CrPC)

- **कलम 111-114:**
 - न्यायदंड अधिकाऱ्याने स्वतःच्या माहितीनुसार गुन्हाची दखल घेतल्यास, प्रकरण अन्य न्यायदंड अधिकाऱ्याकडे हस्तांतरित करावे जेणेकरून न्यायपद्धती निष्पक्ष राहील.

- **कलम 112-113:**
 - मुख्य न्यायदंड अधिकारी किंवा सत्र न्यायाधीश (Sessions Judge) सक्षम न्यायदंड अधिकाऱ्याला खटला सुपूर्त करू शकतो.
- **कलम 114:**
 - अतिरिक्त सत्र न्यायाधीश (Additional Sessions Judge) केवळ सुपूर्त केलेल्या गंभीर गुन्ह्यांची दखल घेऊ शकतो (उदा. खून, बलात्कार).

2. विशिष्ट प्रकरणांतील विशेष अटी (Sections 115-199, CrPC)

- **कलम 115-199:**
 - न्यायालयाच्या कायदेशीर अधिकारांचा अवमान (Contempt of Lawful Authority) झाल्यास, उदा. खोटी साक्ष किंवा खोटे पुरावे दिल्यास, न्यायालयाची पूर्वपरवानगी आवश्यक असते.
- **कलम 116-190:**
 - देशद्रोह (Sedition) किंवा द्वेषयुक्त भाषण (Hate Speech) यांसारख्या गुन्ह्यांसाठी केंद्र किंवा राज्य सरकारची पूर्वपरवानगी आवश्यक आहे.
- **कलम 118-190:**
 - सार्वजनिक अधिकारी (Public Servant) यांच्याविरुद्ध कारवाई करण्यासाठी सरकारची पूर्वपरवानगी आवश्यक आहे.
 - उदाहरण: जर पोलीस अधिकारी कर्तव्य बजावताना बलप्रयोग करतो, तर त्याच्यावर कारवाई करण्याआधी वरिष्ठ अधिकाऱ्यांची परवानगी घ्यावी लागते.
- **कलम 118:**
 - वैवाहिक गुन्ह्यांसाठी (Offenses Against Marriage) फक्त पीडित जीवनासाठी तक्रार करू शकतो.
 - उदाहरण: व्यभिचार किंवा बहुपत्नीत्व (Bigamy).
- **कलम 119:**
 - बदनामी (Defamation) प्रकरणांमध्ये फक्त ज्याची बदनामी झाली आहे, ती व्यक्तीच तक्रार करू शकते.

3. महत्त्वाचे मुद्दे महाराष्ट्र न्यायिक सेवा परीक्षेसाठी

- **न्यायालयीन क्षेत्र (Sections 177-199, CrPC)**
 - गुन्ह्याची चौकशी आणि खटला कुठे चालवायचा हे ठरवते.
- **खटल्यांचे हस्तांतरण:**
 - जर गुन्हा वेगवेगळ्या ठिकाणी घडला असेल किंवा सीमा ओलांडणारा गुन्हा असेल, तर खटला योग्य ठिकाणी हस्तांतरित केला जातो.
- **गुन्ह्याची दखल घेण्याची प्रक्रिया (Sections 190-199, CrPC)**
 - विशिष्ट प्रकरणांमध्ये (उदा. सार्वजनिक अधिकारी, बदनामी, देशद्रोह) खटला चालवण्यासाठी सरकार किंवा संबंधित व्यक्तीची परवानगी आवश्यक असते.

प्रश्नमंजुषा (Quiz)

1. कलम 112-113 नुसार, सत्र न्यायालय कोणते खटले स्वीकारू शकते?

☒ सुपूर्त केलेले गंभीर गुन्हे (उदा. खून, बलात्कार)

☐ कोणतेही लहान मोठे गुन्हे

☐ फक्त आर्थिक गुन्हे

☐ फक्त चोरीचे गुन्हे

2. कलम 118-190 नुसार, सार्वजनिक अधिकाऱ्यांवर कारवाई करण्यासाठी कोणाची परवानगी आवश्यक आहे?

☒ सरकारची पूर्वपरवानगी

☐ न्यायालयाची परवानगी नाही

☐ फक्त वरिष्ठ पोलीस अधिकाऱ्यांची परवानगी

☐ फक्त सर्वोच्च न्यायालयाची परवानगी

3. बदनामीच्या (Defamation) प्रकरणांमध्ये कोण तक्रार दाखल करू शकतो?

- ☒ ज्याची बदनामी झाली आहे ती व्यक्ती
- ☐ कुणीही तक्रार दाखल करू शकतो
- ☐ फक्त सरकारी अधिकारी
- ☐ फक्त न्यायालय

4. जर गुन्हा वेगवेगळ्या राज्यांमध्ये घडला असेल, तर खटला हस्तांतरित करण्याचा अधिकार कोणाकडे आहे?

- ☒ सर्वोच्च न्यायालय (Supreme Court)
- ☐ स्थानिक पोलिस
- ☐ फक्त जिल्हा न्यायालय
- ☐ फक्त सत्र न्यायालय